

WILHELM SCHMİDT'İN HAYATI VE ESERLERİ VE DİN ANLAYIŞI

İbrahim Hakkı KAYNAK¹

ÖZET

Alman Antropologu ve Roma Katolik rahibi olan P.W. Schmidt, Dortmund Hörde'de bir fabrika işçisinin oğlu olarak 16 Şubat 1868 yılında dünyaya gelmiştir. 1883'te Steyl'de misyoner okuluna giren P. W. Schmidt burada dokuz yıllık bir eğitim ve öğretimden sonra papazlık görevine başlamıştır.1893'ten 1895'e kadar Berlin Üniversitesinde Sami Dilleri üzerinde eğitim görmüştür. Misyonerlerin değişik soru ve problemleri Schmidt'i Linguistik ve Etnolojik din çalışmalarına itmiştir. 1906 yılında uluslar arası üne sahip olan "Anthropos" dergisini kurmuştur.1921 yılında Viyana Üniversitesinde Profesör olarak görev yapmıştır. 1927-1939 yılları arasında II. Pius denetiminde Roma'da Etnoloji misyon Müzesinin müze müdürlüğü görevinde bulunmuştur. Bilimsel faaliyetlerine hiç durmadan devam eden P.W. Schmidt, 10Şubat 1954 yılında Freiburg'ta ölmüş ve Mödling mezarlığına defnedilmiştir.

P.W.Schmidt, Linguistik alan çalışmalarının ardından kendini etnolojik çalışmalara vererek insanlığın etnolojik en eski halklarını tespitini yaparken bunların dininin de insanlığın ilk dini olabileceği düşüncesinden hareketle Urmonotheism teorisini kurmuş ve evrimci anlayış içerisinde gelişen dinin menşei ile ilgili teorilere de cevap vermiştir.

Anahtar Kelimeler

İlkel monoteizm,austronesisch,austrisch,antropos,orpeus.

ABSTRACT

The Life of Wilhelm Schmidt,His Works and Viewpoint on Religion

P.W. Schmidt, a German anthropologist and a Rome Catholic priest was born in Herd in Dortmund as a son of factory worker on 16 th February 1868.In 1883 He attended a parish school nearly nine years in Steyl then started his career as a priest.From 1893 to 1895 He studied Semitic Languages at Berlin University.The questions and problems of missionary people directed him linguistic and ethnologique religion studies.He published an internationally well-known magazine"Anthropos" He studied as a professor at Vienna University in 1921.Between 1927-1939 He carried on his duty as a manager of Ethnology Mission Museum in Rome during II.Pius

¹ Öğretim Üyesi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

reign.He kept on his scientific studies ceaselesly and died 10th February 1954 in Freiburg and buried Mödling cemetary.

After his linguistic studies ,P.W.Schmidt adored himself ethnologique studies created the term "Urmonotheism" while identifying the oldest nations through the view of their religion could be the first religion of human beings and answered the theories on religion's origin developed in the evolutionist conception.

Keywords

Primitive monoteizm, austronesisch,austrisch,antropos,orpeus.

1.GİRİŞ

G. Dumezil, R. Otto, R. Pettazoni ve M. Eliade gibi bilim adamlarının yanı sıra bilim dünyasında Dinler Tarihi açısından isim yapmış müstesna şahsiyetlerden birisi de, P.W. Schmidt'tir. Dinler Tarihi Bilim Dalı kuruluş ve gelişme aşamalarında Mukayeseli Dinler Tarihi çalışmaları ile en az Max Müller kadar önemli bir yere sahip olmasına rağmen, bu disiplin içerisinde Schmidt'ten yeterince söz edildiği söylenemez. Ülkemizde ise, Eliade'nin *Dinin Anlam ve Sosyal Fonksiyonu*,² Ugo Biachi'nin *Dinler Tarihi*³ adıyla Türkçe'ye çevrilen kitaplar ve Ali Rafet Özkan'ın "P.W. Schmidt (1868-1954) Üzerine Biyografik Bir Deneme"⁴ adlı makalesi haricinde onun hakkında çok az bilgi bulunmaktadır. Oysa Schmidt, dinler tarihi çalışmaları yanında Dil Bilim ve Etnoloji alanındaki çalışmalarıyla da bilime önemli katkılarda bulunmuş birisidir. Bu makalede ülkemizde çok az tanınan P. W. Schmidt'in hayatı, eserleri ve onu din anlayışını ele alacağız.

1.Wilhelm Schmidt'in Hayatı Ve Eserleri

Alman antropologu ve Roma Katolik rahibi Wilhelm Schmidt, Dortmund Hörde'de bir fabrika işçisinin oğlu olarak 16 Şubat 1868 yılında dünya gelmiştir⁵. Schmidt,1883 yılında Steyl'de Arnold Jahnsen tarafından kurulmuş olan "Sociaty Verbi Divini"ye (ilahi kelim topluluğuna) din adamı olmak istediği için kayıt yaptırmıştır⁶. Steyl'deki rahiplik eğitimi aldığı bu okul, onun dokuz yıl boyunca ikinci evi olmuştur⁷. Bu okul üç aşamalı eğitim ve öğretimden oluşmaktadır. 4-5

²M.Eliade, *Dinin Anlam ve Sosyal Fonksiyonu*, çev,Mehmet Aydın,Konya,1995

³ Ugo Biachi'nin *Dinler Tarihi*, çev., Mustafa Ünal,Konya,1999.

⁴ A.RafetÖzkan,"P.W.Schmidt(1868-1954) Üzerine Biyografik Bir Deneme"Dini Araştırmalar,C.1,S.1,Ankara 1998.

⁵ W.E.Mühlmann,"Schmidt,Wilhelm" Handwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft,Tübingen,1961,V/s.1459.

⁶ Karl Joseph Rivinius,Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon,St.Augustin,2000,c.17,s.1231.

⁷ M.Gusinde,"Schmidt,W ilhelm"Lexikon für Theologie und Kirche,Freiburg,1964,XI,S.435.

yılda bitirilebilen altı sınıflı lise, tabiat bilimlerinin, eski ve yeni dillerin ve felsefelerin okutulduğu 4 yarıyillik yüksek okul ve 8 yarıyillik ilahiyat okulu⁸. Ancak Wilhelm Schmidt, 1883 yılında Steyl'e gelmeden önce özel Latince dersleri aldığı için okula üçüncü sınıftan başlatılmış olup, 1886 güzünde lise öğrenimini tamamlamıştır. W.Schmidt 1888 yılında ilahiyat öğrenimine başlamıştır. Felsefe ve ilahiyat alanlarında bitirme sınavlarını bir piskopos komisyonu nezdinde 12 Ağustos 1892 yılında vererek rahiplik görevine resmen başlamıştır⁹.

24 yaşında rahiplik görevine başlayan Schmidt, Berlin'de bir taraftan öğrencilik hayatına devam ederken bir taraftan da Heiligkreuz'da yeni kurulan Misyon Evinde haftada 36 saat olmak üzere öğretmenliğe başlamıştır. Burada Latince, Fransızca, Coğrafya, Dünya Tarihi, İncil Tarihi, Resim ve Müzik dersleri vermiştir¹⁰. Schmidt, 1893-1895 Felsefe Fakültesinde özellikle de Şarkiyat Enstitüsünde 3 yarıyıl eğitim görmüştür. Burada eğitim görürken farklı alanlara ilgi duyan P.W.Schmidt, diğer alan derslerine de katılarak kişisel görüş açısını geliştirmiştir¹¹. Berlin Üniversite'sinde aldığı dersler şunlardır: Prof.Hartmann'dan Yeni Arapça (3sömester), Suriye'nin Modern Tarihi ve Coğrafyası(1sömester); okutman Amin Maarbes'den Yeni Arapça, Pratik Alıştırmalar (3 sömestri), Profesör Schröder'den Kelt Dinleri (2 sömestri), Asurca ve Etiyopyaca (1 sömestri); Profesör Dieterici'den Kur'an ve Arapça Grameri, İhvan'un-Safa (1 sömestri); Dr. Abel'den Suriye Grameri dersleri almıştır. Ayrıca bir sömestri de Günümüz Felsefe Akımları, XIX. yüzyılın Devlet Teorileri. Lehçe Literatür Tarihi, Deneysel Akustik ve Fizyolojinin Temelleri gibi dersler de almıştır¹². İlerleyen yaşına rağmen Berlin'deki eğitimi onun bakış açısının genişlemesi bakımında önemlidir. Felsefeyi modernleştirmek için tabiat bilimlerinin ışığında kendini felsefeye, Dil Bilimi ışığında skolastik felsefenin kaynaklarının araştırmaya, Arap ve İbrani filozofların yoluyla da Yunan Felsefesinin kaynaklarına ulaşmaya kendini adanmıştır¹³.

Üç sömestri Berlin Üniversitesi eğitiminden sonra P.W.Schmidt Viyana yakınlarındaki Mödling'de bulunan "Misyoner Papaz Okuluna" profesör olarak atanmıştır¹⁴. Bu Üniversitede bulunduğu süre zarfında Sami Dilleri üzerine araştırmalarda bulunmuştur¹⁵.

⁸ Joseph Henninger, "P.Wilhelm Schmidt SVD(1868-1954),Eine biographische Skizze" Anthropos,51,Freiburg,1956,s.23.

⁹Joseph Henninger, "P.Wilhelm Schmidt SVD(1868-1954),Eine biographische Skizze" Anthropos,51,Freiburg,1956,s.23.

¹⁰ a.g.d.,s.23

¹¹a.g.d.,s.25.

¹² Joseph Henninger, "P.Wilhelm Schmidt SVD(1868-1954),Eine biographische Skizze" Anthropos,51,Freiburg,1956,s.23Anthropos,51,Freiburg,1956,s.26.

¹³a.g.d.,s.26.

¹⁴ Martin Gusinde, Lexikon für Theologie und Kirche, Freiburg, 1964, LTK, IX/S.435.

¹⁵ Mircea Eliade, Encyclopeida of Religions, New York, 1987, c.13, s.112.

St.Gabriel, o zamanlar Misyon topluluğunun din eğitimi alanında yüksek tahsil yapılan yegana okuludur. W. Schmidt ömrünün 43 yılını burada geçirmiştir.

Misyonerlerin değişik soru ve problemleri W.Schmidt'i, linguistik, etnolojik din çalışmalarına itmıştır¹⁶.1906 yılında "Anthropos'u" kurduğunda bu amaca yönelik olarak yayınlar yaparak misyonerleri ve araştırmacıları bu doğrultuda çalışmalara sevk etmiştir¹⁷.

Bununla Schmidt, doğa bilimleri ile Vahiyin asla birbiri ile zıt düşmediğini göstermek istemiştir¹⁸.

W. Schmidt'in kişisel olarak bilime olan ilgisi ve geniş bir perspektife sahip olması, kısa sürede papaz okulunun ders planını değiştirmesine neden olmuştur. 1900 yılında "Genel Filoloji" zorunlu ders olarak bu okulun ders programına girerken, 1912'de de "Etnoloji" ve "Dinler Tarihi" bu okulun ders programına konmuştur. Böylece bir yıl filoloji, iki yıl Etnoloji ve Dinler Tarihi verilmek üzere nihai ders oluşmuştur. W. Schmidt'in kendisi 1912-13 ve 1913-14 öğretim yılında yaz sömestrsinde, 1925-26 kış sömestrsinde ve 1928-29 öğretim yılında bütün sömestri boyunca Etnoloji okutmaya devam etti. 1925-26,1928-29,1929-30,1930-31 öğretim yılında ve 1934 yaz sömestrsinde dokuz sömestr boyunca "Din Bilimleri" dersini okutmuştur¹⁹.

1.1.Bilimsel Faaliyetleri

P. W. Schmidt'in ilk meşhur bilimsel çalışma denemesi; kendi el yazısıyla yazdığı 74 sayfadan oluşan yayınlanmamış "*Die Ursprache der synoptischen Evangelier*" (Sinoptik İncillerin Menşei) isimli eseridir²⁰. Schmidt'in bu eseri hiç yayınlanmamıştır. Bu el yazması denemesinden sonra onun linguistik (filolojik) problemlere karşı dikkate değer bir ilgisi uyanmıştır. S.V.D. (Societas Verbi Divini) tarafından Yeni Guana'da bir misyonerlik görevi üstlenmesiyle onun bu alakası canlılık kazanmıştır. Misyonerlerle bağlantısı W. Schmidt'e geniş bir filolojik çalışma imkanı vermiştir. Yeni Gine'den hareketle o, kısa sürede araştırmalarını bütün okyanusa varıncaya kadar ve 1901 yılından itibaren buna ilaveten Güneydoğu Asya kıtasına kadar genişletmiştir. Böylece o, genel tarz sorunlarla (koloni politikası, göçmen halkların problemleri ve genel fonetik bilgisi) bağlantı

¹⁶ Mircea Eliade,Encyclopeida of Religions,NewYork,1987,c.13,s.112.

¹⁷ Ernest Brandewie,When Giants Walked the Earth,The Life and Times of Wilhelm Schmidt,SVD,St.Augustin1990,s.122.

¹⁸ Joseph Henninger",İm Dienste der Mission:60 Jahre Anthropos"Neue Zeitschrift für Missionwissenschaft,1967,20,s..215.

¹⁹Joseph Henninger, P. Wilhelm Schmidt S.V.D. 1868-1954. Eine Biographische Skizze,Sonderabdruck aus Anthropos 51, Freiburg, 1956,s. 11.

²⁰ Fritz Bornemann,"P.W. Schmidts Aufsätze und Vorträge", Anthropos 49, 1954, s. 663-668.

kurmuştur²¹. İlk ve en eski bilimsel aşkı Dil Bilimi olan Schmidt,1899'dan itibaren Güney denizi ve Güney Doğu Asya'nın çeşitli dil aileleri üzerine yaptığı bilimsel çalışmalarla Dil Bilimine giriş yaparak bu alanda da önemli yankılar uyandırmıştır. Kelimelerin etimolojik benzerlik yönlerinden hareketle Okyanusya ve Güney Doğu Asya dil ailelerinin birbiriyle akraba olduklarını bulmuştur. Schmidt, Dil Bilimi alanındaki bu çalışmasını" birbirine akraba dillerin bu büyük grubunu austrisch dilleri olarak nitelerken", Asya dil grubuna giren dilleri " austroasiatik ve Güney Denizine giren dilleri de" austronesisch "gruplar olarak nitelmiştir²². Shmidt'in bu çalışması Paris Akademisi Volney ödülünü almıştır²³.

St. Gabriel'deki faaliyetlerinin başlamasının ardından P. W.Schmidt, Viyana'da bilim çevreleriyle iyi bir bağlantı kurmuştur. O, "Antropoloji Cemiyeti"nin müdavimi olmuş ve onların kütüphanelerinde çalışmıştır. Schmidt, yoğun olarak Okyanusya ve Güney-Doğu Asya Dilleri ile meşgul olurken, yeni araştırma alanları Etnoloji ve Dinler Tarihi onun ilgisini çekmiştir. Misyonerlerden yalnız linguistik malzeme değil aynı zamanda da etnografik malzemeler de elde ederek bu malzemelerin onda bir dergi kurma düşüncesinin oluşmasına sebep olmuştur. Bu dergi aynı zamanda misyonerlerin kıymetli gözlemlerini de yayınlanabilecekleri bir dergi olmuştur. 1906 yılında Antropos'un ilk cildi olarak uluslar arası etnoloji ve dil bilimi dergisini yayınlamıştır²⁴.

Schmidt'in " Tanrı düşüncesinin kaynağı" adlı konuya ilgisi A. Lang'tan etkilenmesinin yanı sıra, 1902 yılında Hindolog Prof. Leopold von Schröder'in " İlk halklarda Yüce Varlık İnancı" üzerine verdiği konferanslara katılması ile iyice artmıştır. Dört yıl sonra 1906 yılında " Görresgesellschaft" tarafından kendi seçeceği bir konu hakkında halk konferansları vermesi istenmiştir. O, " din bilminde evrimsel düşünce konusu hakkında konuşma yaparak" o günün ilgili bilim dünyasının dikkatlerini çekmeyi başarmıştır. Daha sonra Schmidt'in bu konu hakkında yaptığı konuşmalar, "Anthropos" dergisinde ilk kez Fransızca olarak " L' origine de l' Idee de Dieu,1906"(Tanrı Düşüncesinin Kaynağı) başlığı altında yayınlanmıştır²⁵.

²¹A.RafetÖzkan,"P.W.Schmidt(1868-1954) Üzerine Biyografik Bir Deneme"Dini Araştırmalar,C.1,S.1,Ankara 1998,s.110. Gen.Bil. Bkz. Arnold Burgmann, "Wilhelm Schmidt als Linguistik", Anthropos 49, 1954, s. 628.

²² Wilhelm Koppers,Prof.P.W.Schmidt,Eine Würdigung seines wissenschaftliche Lebenswerkes,Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien,1954,LXXXIII,S.88.

²³ Wilhelm Koppers,P.W.Schmidt,Eine Würdigung seines Lebenswerkes, Anthropos, Freiburg, 1956,s.62.

²⁴ JosephHenninger,P.Wschmidt,SVD (1864-1954)Einiges über sein Leben und sein Werk,Verbum,fasikül 4,bölüm20,Roma,1979,s.347

²⁵ Ernest Brandewie,When Giants walked the Earth,the Life and Times of W.Schmidt,Feiburg, 1990,s.66.

W. Schmidt'in bilimsel teşebbüsleri, hiç şüphesiz kendi özel gayret ve çabalarıyla alakalıdır. 1906 yılında uluslar arası Etnoloji ve Dil Bilimi yayını için "Anthrops"u hayata geçirdiğinde onun dini propaganda hizmeti de şekillenmiş oldu. Anthropos yayın organını din alanındaki çalışanların hizmetine sunmuş- tur²⁶.

Bu enstitünün vazifesi; W. Schmidt'in faaliyetlerinin yanında, özellikle de (Dini Etnoloji) araştırmaların ve yayınların geliştirilmesini gerçekleştirmektir. "Anthropos Enstitüsü"nü'nün resmen kurulmuş olması; Viyana Üniversitesi'ndeki Etnoloji Enstitüsü'ne güç vermiştir. Yeni kurulan bu enstitünün ilk müdürü tabiatıyla kurucusu P. W. Schmidt olurken, ilk müdür yardımcısı P. W. Kopers olmuştur. Kuruluşu takip eden on yılda enstitünün üyeleri çoğalmıştır. Bu enstitünün üyeleri; Avrupa, Asya, Kuzey ve Güney Amerika Üniversitelerinde öğretim faaliyetini üstlenmiş ve araştırma keşif seyahatleri konumundan zamanla uzun süreli (4-5 yıllık) yerleşik araştırma faaliyetine girişmişlerdir²⁷.

Schmidt, ilk olarak neden Fransızca yazmıştır? Sorusu kendisine sorulduğunda; kendi sözleriyle şöyle cevaplamıştır: "Açıktır ki, karşılaştırmalı din ve sosyoloji en tehlikeli saldırılardır. Fransa'daki Katolik kilisesi bu saldırılara maruz kalmıştır. Fransız misyonerler ve savunucuları dine karşı yapılan bu saldırıya karşı koyamamıştır. Bu sırada Yahudi yazar Salomon Reicnach'ın "Orpheus" adlı kitabından on bin adet basılmış ve dağıtılmıştır. Dine karşı saldırılar gittikçe artmış olduğundan Fransızca baskısı Fransız Katoliklere bu bakımdan yardımcı olması amacıyla basılmıştır²⁸".

W. Schmidt'in 1906 yılından önce Sistematik Etnoloji sahasında çalışmalarının mevcut olmadığı görülmektedir. O, 1908 yılından itibaren Avustralya Kitası'nın yanındaki Okyanusya'da halkların sosyolojik ve Dinler Tarihi problemlerine karşı bir ilgi duyarken, 1912 yılından itibaren o bu dikkatini Amerika halklarına çevirmiştir. Bu alan çalışmaları esnasında onu en fazla Pigma'lerin problemleri meşgul etmiştir. Böylece o, yeni bir alan olan Pigma araştırmalarına başlamıştır²⁹. O'nun bu sahadaki en önemli eseri ise yayınladığı "*Die Stellung der Pygmaenvölker in der Entwicklungsgeschichte des Menschen*, Stuttgart, 1910" (İnsanın Gelişim Tarihinde Pigma Halklarının Yeri)³⁰. Bu kitapta Schmidt, kendine göre dünyanın en eski insanların kimler olduğu kriterini ortaya koymuş-

²⁶ John Beckmann, Zum Tode von P.W.Schmidt(1868-1954), Mission und Ethnologie, Freiburg, 1954, s.293.

²⁷J. Henninger; "Das Erbe von P. Wilhelm Schmidt", Die Österreichische Furche, 10 Jahrgang, Nr. 19, Viyana, 1954, s.45.

²⁸ Fritz Bornemann, "P.Wilhelm Schmidt SVD.1868-1954." Apud Collegium Verbi Divini, Rome, 1982, s.70.

²⁹ F.Bornemann, "P.W. Schmidt als Entnologue", Anthropos 52, Freiburg, 1957, heft 1-2.

³⁰ W.E.Mühlmann, Schmidt, Wilhelm", Die Religion in Geschichte und Gegenwart. Hardwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft, Tübingen, 1961, RGG, V.s. 1459

tur³¹. W. Schmidt'in Pigmeler ve Avustralyalılar hakkındaki aralıksız çalışmaları; hayatı boyunca en önemli eseri olan ve dünya çapında şöhrete kavuşan "*Der Ursprung der Gottesidee*,Münster,1912" (Tanrı Fikrinin Menşei) isimli kitabının meydana gelmesine sebep olmuştur³².

Toplam 12 ciltten oluşan bu muhteşem eserin ilk cildi 1912 yılında, sonuncusu olan 12. cildi ise ölümünden bir yıl sonra talebeleri tarafından 1955 yılında neşredilmiştir³³. Bu eseriyle Schmidt, insanlığın ilk dinine ulaşmak istemiştir. O, bu ilk dinin kaynağı ile ilgilenmiştir. İkinci ciltten altıncı cilde kadar olan bölümlerde, insanoğlunun ilk temsilcileri olan ilkel halkların dinini (ilk oldukları kesin değil ama ilke çok yakın olduklarını söyleyerek) incelemiştir. Bu eserin altıncı cildinde ilkelleri coğrafi yakınlık olarak gruplara ayırarak etnolojik ve dini açıdan mukayese etmiştir. Yedinci ve sekizinci ciltlerde Afrika grupların dinini, dokuz, on, on birinci ciltlerde Asya halklarının dinini incelemiştir. On ikinci ciltte, ikinci ve dördüncü ciltlerde olduğu gibi bu grupları mukayese etmiştir. *Sprachfamilien und Sprachenkreise de Erde*,Düsseldorf,1926 (Dünya Dil Aileleri ve Dil Halkaları) adlı eseri ile de yer yüzü dil aileleri ve dünya halkaları çalışmasında diller arasında ilişkileri ve benzerliklerden hareketle linguistik köken araştırması çalışması yapmıştır.

P.W.Schmidt'in bir diğer önemli eseri "*Zwei Mythen Kalifornischer Indianer*, Düsseldorf, 1926" (Kalifornialı Kızılderililerin İki Miti) adlı kitabıdır. O, bu kitabına genel bir girişle başlamakta ve burada XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren "Dinlerin Menşei" hakkında ortaya atılan fikirler ve bunların savunucularının kritiğini yapmaktadır. Sonra da ilk olarak Kato-Kızılderilileri'nin yaratılış mitini, ikinci olarak da Kuzey-Wintun Kızılderilileri'nin ölümün menşei hakkındaki mitterini incelemektedir³⁴. P.Wilhelm Schmidt, "*Rasse und Volk*,Hochland,1927"(İrklar ve Kavimler) adlı eserinde, ırk ve halk kavramları üzerinde antropolojik bir eserdir³⁵.

Schmidt, yaşadığı dönemin siyasi olayları karşısında fazlaca kayıtsız kalmayarak bu konuda da eserler yazmıştır: *Germanentum, Slaventum, Orientvölker und Balkanereignisse: Kulturpolitisch Erwaegung, Kempten,1917"* (Germencilik, Slavcılık, Doğu Halkları ve Balkan olayları), 1917 yılını takip eden yıllarda "*Zu Wiederverjüngung Österreichs: Versuch eines Entwurfes der Verfassungsreform*, Kempten,1917"(Avusturya'nın Yeniden Yapılanması: Bir Anayasa Reform Taslağı Denemesi). Bu kitabında Schmidt, askerlerin moralleri-

³¹ Ernest Brandewie,Whwn Giants Walked the Earth,The Life and Times of Wilhelm Schmidt,SVD,St Augustin ,1990,s.69.

³² Mircea Eliade, Dinin Anlamı ve Sosyal Fonksiyonu, çev,Mehmet Aydın,Konya,1995,s.25.

³³ Martin Gusinde, Schmidt-Wilhelm", Lexikon für Theologie und Kirche , Freiburg 1964, XI , s. 1460.

³⁴ Wilhelm Schmidt; Zwei Mythen Kalifornischer Indianer. Über die Entstehung der Welt und über den Ursprung des Todes, Düsseldorf, 1926,s.12,

³⁵ Ernest Brandewie,When Giants Walked the Aearth,the Life and Times of W.Schmidt,Freiburg,1990,s.241.

nin düzeltilmesi için oyunlar, müziklerin yanı sıra, vatanseverlik ve dini eğitimin de olması gerektiği üzerinde durmaktadır³⁶. Kendi toplumunun manevi ve dini yönden kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla kaleme aldığı '*Der Deutschen Seele Not und Heil: Eine Zeitbetrachtung* Paderborn, 1920'' (Alman ruhunun sıkıntısı ve kurtuluşu: Bir Zaman İncelemesi) eserinde savaş sonrası Almanların düşünceleri, savaşların sebepleri ve kaybedilişi hakkında bir inceleme eseridir. Ayrıca bu eserde gelecek için Katolik kilisesinin katkıları üzerinde durmuştur³⁷.

P.W. Schmidt'in yukarıda bahsedilen 12 ciltlik "Tanrı Fikrinin Menşei" isimli hacimli eserinin özeti mahiyetinde olan "*Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte*, Münster, 1930" (Karşılaştırmalı Dinler Tarihinin El Kitabı) isimli eseri kaleme almıştır³⁸. Schmidt'in bu eseri beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Mukayeseli Dinler Tarihinin donanımı, görevi ve kavram açıklamalarından oluşmuştur. Dinler Tarihine genel bir bakış yaparak din kültür ilişkilerini (sosyolojik manada değil, etnolojik anlamda), din teorileri, Dinler Tarihi metotları üzerinde durmaktadır. Ayrıca bu bölümde mukayeseli Dinler Tarihi öncülerini ve dönemlerini ele almaktadır. İkinci bölüm Dinler Tarihinde ki din teorilerini ve temsilcilerini konu edinmiştir. Dördüncü bölümde 19. yüzyılda "Gök Tanrı Teorisini" ve "göçebe ve hayvan yetiştiricisi kültür çevrelerindeki yüce gök tanrı ve onun ihmalini ve "Hint-Avrupa dil araştırmalarında "Gök Tanrı" konusunu incelemektedir. Beşinci bölümde Kültür tarihi metotları ve onun ortaya koyduğu sonuçları ele alınmaktadır. Yine bu bölüm de Schmidt, etnolojik bir kronoloji sunarak en eski kültürleri bize tanıtarak bu toplumlarda var olan Yüce Varlık inancını sergilemektedir.

Schmidt'in bu eserine bakıldığında birinci bölümde Mukayeseli Dinler Tarihinin donanımı, görevi ve kavramı, muhtevası konularını işlerken mukayesenin önemine vurgu yapmaktadır. Mukayese edilmeden bir dinin tam kavranamayacağına üzerinde durmaktadır³⁹.

W. Schmidt'in bir din adamı olmasının yanı sıra misyoner de oluşu, kamımızca onu bu fikre ulaştırmaktadır. Yukarıda onun Steyl'deki Misyoner Papaz Okulu'nda okuduğundan bahsetmiştik. Yine o, pek çok misyonerlik faaliyetinde de bulunmuştur. Bunlardan biri de, 1898 yılının ilkbaharında Filistin'in Hayfa kentindeki bir aile pansiyonunda müdürlük görevinin yanında misyonerlik görevi de icra etmiş olmasıdır⁴⁰.

³⁶a.g.e.,s.150.

³⁷a.g.e.,s.165.

³⁸ W.E. Mühlmann, Schmidt, Wilhelm", *Die Religion in Geschichte und Gegenwart. Hardwörterbuch für Theologe und Religionswissenschaft*, Tübingen, 1961, RGG, V s. 1460.

³⁹ Wilhelm Schmidt, *Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte*, Münster, 1930, s.3-5.

⁴⁰ Joseph Henninger, P. Wilhelm Schmidt S.V.D. 1868-1954. *Eine Biographische Skizze*, Sonderabdruck aus *Anthropos* 51, Freiburg, 1956, s. 11.

Dünya Savaşı'nın başlaması, o zamanki bütün bilimsel çalışmalarını geri plana itmiştir. Savaş sırasında kendini Avusturya'nın fakir ve mağdur ailelerine yardım toplamaya adanmış kaydedilen P.W. Schmidt, bilimsel aşkıdan da hiç bir zaman vazgeçmemiştir. O, savaşın bilimsel faaliyetleri tahrip etmesine rağmen gücünün yettiği nispette bilimsel faaliyetleri yeniden canlandırmaya çalışmıştır. 1922 yılında Hollanda'nın Tilburg şehrinde haftalık din etnolojisi konferansları tertip etmiştir. Sonra bu toplantıları 1925 yılında Mailand ve 1929 yılında Luxenburg şehirlerindeki tertiplediği konferanslar takip etmiştir. Bu arada o, "St. Gabriel-Mödling'in Misyoner okulunda dil bilim ve halk bilim Profesörü" olarak enternasyonal bir üne kavuşmuştur. Yine o, 1921 yılında Viyana Üniversitesi'nde özel profesör olmuştur. 1924 yılında ordinaryüs olmuş ve üniversitedeki bu görevine 1938 yılına kadar devam etmiştir⁴¹.

W. Schmidt, bilimsel faaliyetlerinin yanı sıra din adamlığı görevinden de uzak kalmamıştır. Papa XI. Pius tarafından 1923 yılında Vatikan Misyon Müzesi'nin etnolojik bölümünü organize etmede ve Lateran'da Museo Missionario-Etnologico (Etnolojik Misyon Müzesi) kurmada görevlendirilmiştir. 1926'da P.W.Schmidt, müzenin ilk müdürlüğüne atanmıştır⁴².

Dünya savaşından on yıl sonra ilk büyük sistematik eseri olan " *Völker und Kulturen*, Regensburg, 1924"i (Halklar ve Kültürler) Yine o, bir etnolojik ve filolojik sentez denemesi olan " *Die Sprachfamilien und Sprachkreise der Erde*, Heidelberg, 1926, (Yeryüzünün Dil Çevreleri ve Dil Aileleri) isimli eserini de savaş sonrası yıllarda meydana getirmiştir⁴³. O, şartların olumsuzluğuna rağmen, bütün gayretleri sayesinde asrımızın en büyük dilcilerinden ve etnologlarından biri olma şansını elde etmiştir⁴⁴.

Anthropos Enstitüsü'nün kurucusu olan P. W. Schmidt'in Roma'da bulunduğu sıralarda 13 Mart 1938'de tutuklanmış ve Papa XI. Pius'un devreye girmesiyle Mussolini tarafından serbest bırakılmıştır. Bu zaman zarfında bilimsel çalışmalarında bir yavaşlama olduğu gözlemlenmiştir. 23 Nisan 1938'de Eğitim faaliyetini başka yerlere götürme iznini alan W. Schmidt, bu enstitüyü Avusturya'dan İsviçre'nin Freiburg şehrine taşımıştır. O, 1939-1948 yılları arasında Freiburg Üniversitesi'nde Etnolog ve Dil Bilimi profesörü olarak çalışmıştır⁴⁵.

Schmidt'in Viyana Üniversitesi'nde 1921-1938 yılları arasında verdiği derslerin konularından bazıları şunlardır:

⁴¹ Joseph Henninger, P. Wilhelm Schmidt S.V.D. 1868-1954. Eine Biographische Skizze, Sonderabdruck aus Anthropos 51, Freiburg, 1956, s. 19-20.

⁴² Joseph Henninger, P.W.Schmidt SVD (1868-1954) Einiges über sein Leben und sein Werk, Verbum, fasciöl 20, 1979, S.347.

⁴³ Ernest Brandewie, Ernest Brandewie, When Giants Walked the Aearth, the Life and Times of W.Schmidt, Freiburg, 1990, s.241..

⁴⁴ Mircea Eliade, Dinin Anlam ve Sosyal Fonksiyonu, Çev.Mehmet Aydın, Konya, 1995, s. 25.

⁴⁵ W.E.Mühlmann, Schmidt, Wilhelm", Die Religion in Geschichte und Gegenwart. Hardwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft, Tübingen, 1961, 1459. RGG, V, s. 1459.

Toplusal gelişiminin başlangıcı(Evlilik, aile, soy, devlet ve kültür grupları),Ekonomik gelişimin Başlangıcı, Tarım Gelişimin Başlangıcı, Tabiat halklarının dini Kültürünün Öğeleri, Mukayeseli Din Bilimleri Tarihine Giriş, Mukayeseli Din Bilimi Problemlerine ve Tarihine Giriş, Yer Yüzünün en eski etnolojik Dinlerinin Sentezi, Afrika ve Amerika'da Ana Hukuku⁴⁶.

P. W. Schmidt, Freiburg Üniversitesi'nde on yıl resmî, üç yıl da ücretli profesör olmak üzere 1939-1951 yılları arasında 13 yıl profesör olarak çalışmıştır. Bu süre zarfında onun üniversitede verdiği derslerin bazı konuları şunlardır:

İnsanlık Tarihi ve Etnoloji, İnsanlık Toplumunun Başlangıcı (Aile ve Devlet), Yeryüzünün Halkları ve Dinlerine Bakış, Etnolojinin Kültür Tarih Problemine Giriş, İlkelerin Psikolojisi, Karşılaştırmalı Dinler Tarihine Giriş, İnsanî Tarımın Başlangıcı, Afrika ve Amerika'nın Etnolojik-Filolojik Problemlerine Giriş, En Eski İnsan Sınıflarının Etiği, Kurbanın Başlangıcı ve Gelişimi, İlkelerin Ev ve Giysileri, En Eski Dinlerde Dua, İkel Kültürlerin İnsanî Topluluk Başlangıcı, Orta ve Batı Avrupa'nın Ev Biçimleri, Dinin Menşenin Realite ve Teorileri, İkel Halkların Müzik Sanatı ve Aletleri, Kültür Öncesi Dinler, Afrika'nın Etnolojik ve Filolojik Problemlerine Giriş, Eski Çin Din ve Felsefesinin Kültür Tarihi araştırmaları, Çin ve Japon Felsefe ve Dininin Kültür Tarih Araştırmaları, Afrika'nın Sudan Dinleri, Şarkın tarih ve Tarih Öncesindeki Halklar ve Göçmenler, Halk Bilim İzahlarında Devletin Gelişimi, Çocuk Yetiştirme ve Ana Haklarının Başlangıcı⁴⁷.

P. Wilhelm Schmidt, Freiburg Üniversitesi'nden ayrıldıktan sonra, tekrar Viyana Üniversitesi'ne dönmüş ve bir ara da Avusturya'nın Salzburg Üniversitesi'nde profesör olarak ders vermiştir. O, geri kalan zamanlarında bilimsel çalışmalarını devam ettirmenin yanısıra, İtalya, İspanya, Hollanda ve Almanya gibi ülkelerde düzenlenen bilimsel toplantılara da katılmıştır. Öldüğü ana kadar bilimsel çalışmalarla meşgul olduğu belirtilen⁴⁸ P. W. Schmidt, 86 yaşında 1954 yılında Freiburg'da ölmüştür. 13 Şubat Freiburg'da onun için matem ayini düzenlenmiş ve 17 Şubat 1954'de, 43 yıl boyunca yaşadığı St. Gabriel Misyon Evi'nin mezarlığına gömülmüştür⁴⁹.

2. Din Anlayışı

P.W.Schmidt'in din anlayışını ortaya koyabilmek için onun ilahiyatçı, Katolik rahibi ve Etnolog olduğunu göz önünde tutmamız gerekmektedir. Dinler Tarihi açısından P.W.Schmidt'in yaşadığı dönem, dinin menşei problemi tabii bilimlere dayalı Darwinci anlayışla yorumlanarak farklı din teorileri ortaya konduğu bir dönemdir. A. Comte'nin fetişizmi, H.Spencer'in atalar kültü, Tylor'un

⁴⁶ Joseph Henninger, P. W. Schmidt S.V.D.1868-1954. Eine Biographische Skizze, Anthropos 51, Freiburg, 1956,s.36.

⁴⁷ Joseph Henninger, a.g.d.,s.45.

⁴⁸ F.Bornemann, P.W.Schmidts Aufsätze und Vorträge,Anthropos 49,Freiburg, 1954, s. 667.

Josep Henninger, P. W. Schmidt S.V.D.1868-1954. Eine Biographische Skizze,Anthropos 51, Freiburg, 1956, s. 34-38.

animizmi, Freud ve Durkheim'in totemizmi, J.G.Frazer'in büyü teorisi evrimci metod anlayışı içinde şekillenmiştir. Bütün bu teorilerin temsilcileri kendi teorilerini dinin ilk aşaması olarak görürlerken, monoteizmi de dinin en son şekli ve yüksek biçimi olarak açıklamışlardır.

Dinlerin evrim geçirmediklerini tam tersine yozlaşma sonucunda çok ilahlı hale geldiklerini ortaya koymak için Etnolojiyi güvenilir bir bilim dalı olarak gören P.W. Schmidt, etnolojik veriler ışığında insanlığın bir etnolojik kronolojisini yaparak Evrimciliğe ve evrimci çizgide ortaya konan din anlayışlarına karşı çıkmıştır. Onun Evrimciliğe karşı çıkışı biyolojik anlamda olup kültürel evrimciği desteklemektedir. Bu anlamda Schmidt, insanlığın kültürel evrimcilik sürecini kabul etmiştir. Bu kültürel evrime göre, insanlar tarihidir. Bir geçmişi ve menşei vardır. İnsanlık ona göre çekirdek kültürden meydana gelmiş ve oradan gelişmeye başlamıştır. P.W. Schmidt'in evrim anlayışında bütün Dünya kültürlerinin kendisinden yayıldığı, türediği çekirdek bir kültür vardır. Bu çekirdek kültüre ulaşmak için Etnoloji'de çıkış noktasını Ratzel, Frobenius'tan alan, Graebner, Ankerman ve Forbenius tarafından temsil edilen ve kendisi tarafından geliştirilen "Kültür Tarihi Metodlarını" kullanmıştır.

Etnolojiyi, insanları şüpheye düşürmeyecek bir bilim dalı olarak gören P.W.Schmidt, rasyonel düşünen o günün bilim dünyası için yine dinin kökeninin monoteizm olduğunu rasyonel olarak ispatlayabilmek için kendini etnolojik alan araştırmalarına vermiştir. Schmidt bu etnolojik alan çalışmasında insanlardaki monoteistik dinin özelliklerini tespit etmek için etnolojik en eski halkların tespitini yaparken aynı zamanda kültürel anlamda bir evrim teorisi de geliştirmiştir. P.W. Schmidt kültürel evrim teorisini; en eski kültür çevresi (Urkulturkreise), ilkel kültür çevresi (Primerkulturkreise), ikinci kültür çevresi (sekundare Kulturkreise), üçüncü kültür çevresi (Tertiare Kulturen) şeklinde sunmaktadır⁵⁰.

Çağımızın en bilgili etnologlarından olan Wilhelm Schmidt, bir yüce Tanrıya olan ilkel inanç hipotezini hazırlamış ve bundan ilkel monoteizm (Urmonotheismus) teorisini kurmuştur⁵¹. P. W. Schmidt'e göre başlangıçta insan, yaratıcı, güçlü bir tek Tanrıya inanmıştır. Daha sonra tarihi şartlar neticesinde insan, bu tek tanrıyı ihmal etmiş ve unutmuştur. Böylece insan kendini sayısız tanrılara, tanrıçalara, ruhlara, mitolojik atalara dayanan gittikçe komplike hale gelen inançlara terk etmiştir⁵².

P. W. Schmidt'e göre en eski dini ortaya koyabilmek için etnolojik en eski kültürü ve bu kültüre sahip kabilelerin izlerini bulmak gerekiyordu. Bunun için Schmidt te kültür tarihi metodlarını kullanarak bugünkü durumdan geriye doğru bir yol izleyerek yeryüzündeki en eski etnolojik kültür çevrelerini ve halklarını tespit etmiştir⁵³. Buna göre ilk kültür çevresi (en eski kültür çevresi); bu kültür

⁵⁰ W.Schmidt, Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte, Münster,1930, s.234.

⁵¹ Mircea Eliade,Dinin Anlam ve Sosyal Fonksiyonu,çev. Mehmet Aydın,Konya,1995,s56.

⁵² Mircea Eliade,a.g.e.,s.57.

⁵³ W.Schmidt, Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte, Münster,1930,s.244.

çevresinde insanlar toplayıcı aşamasında bulunuyorlar, doğayı işlemesini bilmiyorlar, doğanın onlara sundukları ile yetiniyorlar, erkekler avcılık, kadınlar ise bitki toplayıcılığı yapıyorlar⁵⁴. Bu kültür aşamasında bulunan Afrika ve Asya Pigme kabileleri, Buşmanlar, Feuerland kabileleri, Güney- Doğu Avusturalyalılar, Koryaklar, Samoyetler, Kuzey-Amerika İlkel kültür Grupları (Kuzey-mekez Kalifornmialılar, Kızılderili kabileleri(Inland-Selişler,Yoshualılar), Algonkin Kabileleri⁵⁵ olup, Schmidt'e göre bu halklar Etnolojinin bugün ulaşabildiği en eski kabilelerdir⁵⁶. Schmidt, Dünyanın dört bir yanında var olan bu ilkel kültür haklarının çıkış noktasını(çekirdek kültür) Asya olarak kabul etmektedir⁵⁷. Bu çekirdek kültürden yukarıda zikredilen kültür çevreleri meydana gelmiştir. P. W. Schmidt, göç ve yayılmanın varlığını kabul ederken göç esasında insanlar kültürlerini de beraberinde götürmüşler ve bunları korumuşlardır⁵⁸. Tarihi Etnolojide önemli bir yere sahip olan P. W. Schmidt, tespit edilen İlkel kültür halklarının etnolojik yaşı için delil olarak aşağıdaki noktaları kabul etmektedir:

1.Ekonomideki sabitlik: Sosyal ve ekonomik alanda en eski kültüre sahip olan bu halklarda primer kültürün ve sekonder kültürün özelliği olan yüksek avcılık, totemizm, ziraatçılık, ana hukuku, Büyük aile, çömlekçilik, dokumacılık ve maden işlemeciği bulunmamaktadır⁵⁹. İnsanın gelişimine ve değişimine yol açan ana unsur ekonomidir. Burada meydana gelen değişiklikler başka değişikliklere de yol açmış olup evrimi meydana getirmiştir⁶⁰. Ancak P. W. Schmidt'in evrim anlayışında popülasyon önemlidir. Çünkü büyük popülasyona sahip gruplar, evrime ve gelişime neden olmuştur. Negatif olarak büyük popülasyonu olmayan grupların diğer gruplarla fazla teması olmadığından daha fazla gelişme sağlayamayacaklardır. Popülasyonu az olan bu ilkel grupların yerleşim yerleri sınırlı olduğu için çok yavaş değişim göstererek onların kültürleri de sabit kalmıştır. Bundan dolayı da etnolojik olarak en eski olacaklardır⁶¹.

2. İlkelerin konum ilişkileri: İlkel kültürlerin iskân yerleri en dış kenar bölgelerdir. Ulaşılması zor olup daha sonra göçlerle gelenlerin dikkatini çekmişlerdir. Onlar bu yerlerin ilk sakinleridirler. Buralarda bunlardan daha önce oturanların etnolojik olarak izlerine rastlanmamıştır⁶². P.W.Schmidt, en eski kültürlerin (Urkultur) etnolojik yaşını böylece tespit ettikten sonra sıra bunların dinlerini incelemeye gelmiştir.

⁵⁴ Wilhelm Schmidt, a.g.e., 231.

⁵⁵ Wilhelm Schmidt, Ursprung der Gottesidee, Münster, 1935, c.6., s.473-474.

⁵⁶ Wilhelm Schmidt, Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte, 1930, s.247-248.

⁵⁷ Wilhelm Schmidt, Ursprung der Gottesidee, Münster, 1935, c.6, s.13.

⁵⁸ Wilhelm Schmidt, a.g.e., c.6, s.13.

⁵⁹ Wilhelm Schmidt, Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte, Münster, 1930, s.247

⁶⁰ Wilhelm Schmidt, Völker und Kulturen, Regensburg, 1924, s.53.

⁶¹ Ernest Brandewie, W.Schmidt and the Origin of the Ieda of God, Lanham, 1983, s.66.

⁶² Wilhelm Schmidt, Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte, Münster, 1930, s.247

P.W. Schmidt, dini duygunun canlı tutulmasına yardımcı olan bu kabilelerdeki mitolojileri de incelemeleri neticesinde insanlığın ortak dininin (monoteizm) ortak özelliklerini tespit etmiştir. Bu tespite göre dünyanın en eski bu kabilelerinde olumsuz öğeler elendikten sonra monoteistik ortak özellikler şu şekilde ortaya çıkmaktadır:

1. Yüce Varlık yoktan var edicidir (*Creatio ex nihilo*)⁶³
2. Yüce Varlık, ilk insanı topraktan yaratmıştır⁶⁴.
3. Ataların, ne Pigmen'lerde ne de Feuerlan'lılarda kült anlamında Yüce Varlık olarak yüceltilmesi yoktur⁶⁵.
4. Yüce Varlık her yerde hazır ve nazır olup alimülcüldür⁶⁶.
5. Yüce Varlık mutlak kudret sahibidir⁶⁷.
6. Yüce Varlık kerem sahibidir⁶⁸.
7. Bu halklarda Manizm'in (Atalar ibadeti) özelliği olan ölen kişinin eşyalarının mezara konması, ölülerin çağırılması gibi fenomenler bulunmamaktadır⁶⁹.

8. Schmidt ilkellerdeki mit'ler üzerinde araştırmasında Dünyanın ve insanın yaratılışı ile ilgili şu ortak özellikleri tespit etmiştir: Yeryüzünün yaratılışı ile ilgili iki tür mit tespit etmiştir. Bunlardan birincisinde Dünya, yeryüzü yoktan bir cevherden Tanrı tarafından yaratılmıştır. İkinci tür mit'te de Yeryüzü sudan başka bir şey değildi. Su kuşu, denizden bir parça toprak getirerek Tanrı bundan da büyük yeryüzünü yaratmıştır⁷⁰. İnsanın yaratılışı ile ilgili olarak üç tip mit tespit etmiştir: Yüce Varlık, insanı kamıştan yaratmıştır. Yüce Varlık, insanı topraktan yaratmıştır. Yüce Varlık, insanı tüyden yaratmıştır⁷¹. Bu Mit'lerde Yüce Varlık hakkındaki ilkel halkların inancının ortak özellikleri tespit edilmiştir: İlk insan olarak, soy kurucu ebeveyn yaratılmıştır⁷². İnsan bedeni topraktan yaratılmıştır. Ona ruh Tanrı tarafından verilmiştir⁷³.

P.W.Schmidt, monoteizmin ortak yönü olan insanların Yüce Varlıkla olan ilişkisini dört biçim ölçüsü ile belirlemiştir:

1. İnsanların onun yüce gücüne ve ahlaki yüksekliğini tanınması,
2. Dua etmesi,
3. Kurban sunması,

⁶³ Wilhelm Schmidt, Ursprung der Gottesidee, Münster, 1935, c.6, s.291.

⁶⁴ a.g.e., c.6, s.291.

⁶⁵ a.g.e., c.6, s.290.

⁶⁶ a.g.e., c.6, s.400.

⁶⁷ a.g.e., c.6, s.402.

⁶⁸ a.g.e., c.6, s.403.

⁶⁹ a.g.e., c.6, s.219.

⁷⁰ a.g.e., c.6, s.33.

⁷¹ a.g.e., c.6, s.212.

⁷² a.g.e., c.6, s.120, 165, 186, 261, 302, 488.

⁷³ a.g.e., c.6, s.470.

4. Dini törenler yapması⁷⁴.

P.W.Schmidt, etnolojik araştırmalarının başından beri dinin menşei problemi ile ilgilenirken iki tür tutum sergilediği gözlemlenmektedir. Bunlardan biri etnolojik en eski halkları tespit etmek ve onlardaki Yüce Varlık inancının varlığının ortaya koymak, ikincisi ilkel halklardaki bu Yüce Varlık inancının kaynağı.

Tek tanrılı dinin çıkışını nedensel düşünmeye ve ilkel insandaki kişileştirme içgüdüüne atfetmiştir. P. W. Schmidt'e göre nedensel düşünce, ilkel insanların en eski dine geçişini mümkün kılmaktadır. Fakat ilkel dinin bütün öğelerini yeterli olarak açıklamamaktadır. Tanrıyı bilmenin mantıksal düşünme yolu ile mümkün olduğunu tasdik ederken, bu yol insanı tanrıyla tamamen canlı ve kişisel bir bağlantı kurmaya götürmekte yeterli deđildir⁷⁵. P.W. Schmidt'in incelenen din analizlerine göre en eski insanlar, dinin başlangıcının doğauştu olduğunun yanı sıra, faal tanrılık ve Allah'ın kutsal olduğuna güçlü bir şekilde inanmışlardır. Bundan P.W. Schmidt, ilkel dinin en açıklayıcı ve muhtemel kaynağının vahiy olduğu manasını çıkarmaktadır.

P. W. Schmidt'in Din Bilimlerinde ve Etnoloji alanındaki önemi sadece araştırmalarını belirli sonuçlarla kurması değil, aynı zamanda etnolog ve din bilimcileri kışkırtan görüşler vermesidir. Schmidt, Din bilimi ve Etnoloji alanında yalnız araştırıcı ve teorisyen değil, aynı zamanda da bilimsel çalışmanın organizatörü olarak önemli bir yer alır. Etnoloji ve Din Bilimleri alanında ki organize edici ve bilimsel faaliyeti misyon bilimi (Missionswissenschaft) için ve ayrıca ikinci Vatikan Konsili'nden sonra Hıristiyanlık harici dinlerin oluşan ilahiyatı içinde uyaran bir rol oynamıřtır⁷⁶. Schmidt 9.Pius zamanında düşmanlara karşı savunmak için resmi güvenilir felsefe olarak Thomizm'i kurmaya çalışırken aynı zamanda (tüm) kiliseyi Roma'da merkezileştirmeyi amaçlamıřtır⁷⁷.

Günümüz misyonerleri "Inkultration" kavramı üzerinde dururlarken, kanaatimizce Schmidt, bu kavrama bilimsel faaliyetleri döneminde ulaşmıştır. P.W.Schmidt'in yaşadığı dönem göz önüne alındığında "ateizme karşı dini, Yahudi ve Müslümanlığa karşı Hıristiyanlığı, diğer Hıristiyanlara karşı da Katolizmi"⁷⁸ savunması hem din hem de ondaki dinler arası diyalog anlayışını da ortaya koymaktadır.

P.W.Schmidt, hayatı boyunca inancı uğruna hem din adamı ve hem de bilim adamı sıfatıyla mücadele ve faaliyetlerini sürdürmüş ve ortaya koyduğu pek çok eserle de, hem bilim dünyasına, hem de bağlı bulunduğu Katolik mezhebine büyük katkılar sağlamıştır. Onun kilisesine olan faydaları sadece kendi

⁷⁴ Wilhelm Schmidt, Ursprung der Gottesidee, Münster, 1935, c.6, s.219.

⁷⁵ Henryk Zimon SVD, Teoria Wilhelm Schmidta jeş Krytyka w. Wiedenskiej szkole Etnologicznej, Lanham, 2001, s.117.

⁷⁶ a.g.e., s.246.

⁷⁷ Ernest Brandewie, When Giants The Earth the Life and Times of Wilhelm Schmidt, Freiburg, 1990, s.120.

⁷⁸ Ernest Brandewie, When Giants The Earth the Life and Times of Wilhelm Schmidt, Freiburg, 1990, s.120.

ömrüyle sınırlı kalmamış, bilakis ölümünden sonra da fikir düşünce ve çalışmaları da kendi kilisesine ışık tutmaya devam etmiştir⁷⁹. Bütün amacı misyonerlere yardımcı olmak, onlara yol göstermek olduğunu itiraf ederek ne yaptıysa "bizim misyonerleri muvaffak kılmak için, onların değerli hazinelerini bilimsel pazara taşımak için yaptım"⁸⁰ şeklindeki ifadesi bilim adamı olmanın ötesinde misyonerlik ruhundan kopmadığını göstermektedir.

Bir etnolog, bir Katolik ilahiyatçısı olan P.Wilhelm Schmidt'in Yahudilere bakış açısına gelince, onun tutumu anti-semitiktir. Ancak onun anti-semitik olması politiktir. P.W. Schmidt, Yahudilere, dini ahlak bakımında karşı olup, onların seküler materyalist bir dünya oluşturma gayretlerinden dolayı anti-semitiktir. Aynı zamanda Schmidt onların Yahudi olmalarına değil, Dünya karşısındaki politik tutumlarına karşıdır. Ancak onun anti-semitik tutumu ırkçı bir anlamda değildir⁸¹.

Onun hayatının esas görevlerinden biri, hepsinden öte, Katolik rahiplerin sadece ilahiyatla uğraşmalarının yanı sıra diğer ilimlerle de uğraşabileceklerini göstermek olmuştur. Bu noktada bir Katolik ve rahip tarafından eleştirildiğinde ezilmiş ve sinirine dokunmuştur⁸². Onun bütün hayatı boyunca yapmaya çalıştığı şey birincisi din adamlarının da bilimsel çalışmalara katılımını ve onları aktif bir hale getirmeye çalışması olmuştur. İkincisi, bu alanda din adamları ve misyonerleri bilimsel çalışmaya davet ederken onların bu yolda objektif olmaları ve gerçekleri olduğu gibi aktarmaları gerektiğinin altını çizmiştir⁸³.

SONUÇ

Schmidt, modern dünyada rastlanan ilkelerin tarih öncesi devirlerde yaşamış toplulukları temsil edebileceğini kabul etmektedir. O, insanın ve insan gruplarının öteden beri aşağıdan yukarıya doğru kültürel bağlamda evrim geçirdiğini kabul etmiştir. İnsanlığın en eski kültürü (Urkultur) kültür çevresi olup iptidai kültürü temsil etmektedir. Tarihi süreç içinde bu en eski kültürden birbirinden üç kültür meydana gelmiştir. Schmidt, tespit ettiği en eski kültür çevresinde bulunan kültürlerde baskın bir Yüce varlık inancının varlığına sıkça atıfta bulunmuştur. Bu en eski kültürden kopan alt kültürlerde monoteizm şekil değiştirerek dejenerasyona uğramıştır. Schmidt'in bu çalışması teolojik çalışmalara da ışık tutmuştur.

⁷⁹A.Rafet Özkan, "P.W.Schmidt(1868-1954) Üzerine Biyografik Bir Deneme" Dini Araştırmalar, C.1., S.1, Ankara 1998, s.116.

⁸⁰ A.Rafet Özkan a.g.m., s.115

⁸¹ Ernest Brandewie, When Giants The Earth the Life and Times of Wilhelm Schmidt, Freiburg, 1990., s.120.

⁸² a.g.e., s.95.

⁸³ a.g.e., s.122.

KAYNAKÇA

- Beckmann, John, Zum Tode von P. W. Schmidt (1868-1954), Mission und Ethnologie, Freiburg,1954.
- Bornemann,Fritz,"P.W.Schmidt's Aufsätze und Vorträge" Anthropos,49,1954.
- Brandewie,Ernest,When Giants the Earth the Life and Times of W.Schmidt, University Press, Freiburg,1990.
- Ernest Brandewie, W.Schmidt and the Origin of the Ieda of God, Lanham,1983
- Burgmann,Arnold, "Wilhelm Schmidt als Linguistik" Anthropos,49,1954.
- Eliade,Mircea,Dinin Anlam ve Sosyal Fonksiyonu, Çev.Mehmet Aydın, Kon-ya,1995.
- Gusinde,Martin "Schmidt,Wilhelm, "Lexikon für Theologie und Kirche,Freiburg,1964,xı,
- Henninger, Joseph, "P.W.Schmidt,SVD (1864-1954) Einiges über sein Leben und sein Werk" Verbum, fascicul 4,Roma,1979.
- Henninger, Joseph," P.W. Schmidt SVD (1868-1954), Eine biographische Skizze", Anthropos, 51, Freiburg,1956.
- Henninger, Joseph,"Im Dienste der Mission:60 Jahre Anthropos",Neue Zeitschrift für Missionwissenschaft,Viyana,1954.
- Henninger,Joseph,"Ds Erbe von W.Schmidt" Die Österreichische Furche,10 Jahre,Nr.9,Viyana,1954.
- Mühlmann,W.E.,"Schmidt,Wilhelm" Handbuch für Theologie und Religionswissenschaft, Tübingen, 1961.
- Koppers,Wilhelm,"P.W. Schmidt, Eine Würdigung seines Lebenswerkes" Anthropos, Feriburg,1956.
- Özkan, Ali Rafet,Dini Araştırmalar, c.1,s.1 " P.W.Schmidt (1868-1954) Üzerine Biyografik Bir Deneme", 1998,Ankara.
- Schmidt,Wilhelm,Handbuch der vergleichenden Religionsgesschichte,Münster,1930.
- Schmidt,Wilhelm, Ursprung der Gottesidee,Münster, c.6, 1935.
- Schmidt,Wilhelm,Zwei Mythen Kalifornische Indianer,über dei Entwicklung der Welt und über den Ursprung des Tyodes,Düsseldorf,1926.
- Zimon,Henryk, SVD, Teoria Wilhelm Schmidta jej Krytyka w. Wiedenskiej szkole Etnologicznej, Lanham, 2001.